

FORANDRINGS FABRIKKEN

Forslag til revidert forskrift om rettigheter og bruk av tvang under opphold i barneverninstitusjon (rettighetsforskriften)

Høringsuttalelse fra Forandringsfabrikken Utarbeidet av Marit Sanner og Lars Sjøløkken

Viser til høringsbrev av 17. august 2010, forslag til revidert forskrift om rettigheter og bruk av tvang under opphold i barneverninstitusjon (rettighetsforskriften). Forandringsfabrikken har siden 2008 jobbet med flere prosjekter hvor ungdom på barnevernsinstitusjoner i hele landet har fått mulighet til å uttale seg om det å bo på institusjon. Ungdom har gitt innspill til hva som bør forandres i barneverninstitusjonene og et av temaene ungdommene har vist stort engasjement, har vi i et tidligere prosjekt kalt "Grenser og låsing".¹ For ungdommene var begrepet "tvang" i all hovedsak knyttet til holding og innesperring. I den reviderte forskriftens § 17 tillates bruk av holding og innesperring "... som ledd i institusjonens ansvar for å gi forsvarlig omsorg", og at holding og innesperring ikke skal brukes i straffeøyemed. Under følger noen sitater fra prosjektet Barnevernproffene, som illustrerer hva ungdommene selv føler om bruk av låsing og grensesetting:

Grensesetting blir for tilfeldig utøvd fordi voksne ikke er samkjørte.

En del voksne grensetter veldig hardt og distansert. Det kjennes litt som maskiner, du kjenner at de ikke bryr seg om at de krenker deg.

Holding blir mye brukt som straff. Om du ikke hører etter, er frekk eller provoserer på andre måter, kan det ende i holding. Jeg vet at det bare skal brukes når jeg skader andre eller meg selv, men de fleste gangene de gjør dette, er det for å straffe, hevne seg eller "oppdra" meg.

Skjerming (eller innelåsing) stopper deg i å gjøre noe dumt mens du er innelåst. Da har de kontroll. Men det blir verre inni deg mens du sitter der. Du får ofte ikke angra eller bearbeida på gode måter. Du blir bare lei deg og ofte veldig sint. Når du kommer ut, er tingene du slet med blitt verre.

¹ "Barnevernsproffene" <http://forandringsfabrikken.no/norsk/?p=1089>

Voksne i barnevernet har oftest makta og kan legge meg i bakken, låse meg inne på isolat, snakke nedsettende eller være ironiske med ord eller på andre måter, for å få meg til å gjøre som de vil. De som bestemmer i Norge må vel ha gitt de lov til dette. Men når det gjøres feil, kan det gi "arr" for resten av livet og gjøre alvorlig skade inni meg.

Episoder der du har blitt holdt eller innelåst, kan gå "på film" inni deg utover i livet. For meg går de "filmene" nå. Derfor må dere vite at det å ta makta over folk fysisk eller psykisk, kan koste dyrt.

Ungdommene mener at faste rammer og grensesetting er viktig, men mange vi snakket med har opplevd at fysisk makt er benyttet i straffeøyemed. Ungdommene forteller oss at de har blitt låst inn og holdt i gulvet av en voksen, uten at det har foreligget noen grunn til å benytte slike reaksjoner. Det er viktig å være klar over at de voksne ved institusjonen har et stort ansvar for at situasjonen eskalerer på en slik måte at bruk av tvang blir nødvendig.

De færreste av ungdommene vi snakket med syntes at de øvrige forholdene som nevnes som bruk av tvang i den reviderte forskriftens kapittel 3 (ransaking av rom og eiendeler, beslaglegging av farlige gjenstander, urinprøver, med mer), var problematisk å forholde seg til dersom dette ble gjennomført på en ordentlig måte. Det betyr å utøve tvang med omsorg og respekt overfor den unge. Forandringsfabrikken støtter all bruk av tvang som foreldre flest vil utøve overfor sine egne barn: ransake rom hvis mistanke om oppbevaring av rusmidler eller farlige gjenstander (§ 13), beslaglegging av rusmidler eller farlige gjenstander (§ 14) og kontrollere all type korrespondanse sønnen eller datteren måtte ha, hvis mistanke om at det snakkes om ting eller planlegges ting vi ikke ønsker at våre barn skal drive med (§ 15).

Forandringsfabrikken støtter all endring som sikrer god omsorg og kjærighet for barn og unge. Selv om den reviderte forskriften nyanserer barns rettigheter og ansattes muligheter til å gripe inn, ønsker vi å understreke viktigheten av at praksis på institusjonene bygger på rettighetsforskriften og at dette følges opp på en god måte.

Med vennlig hilsen

Marit Sanner
Leder

Lars Sjøløkken
Prosjektleder